

GAMTOS ATEITIS

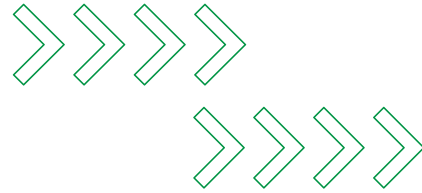
2023 m. I ketv.

NAUJIENLAIŠKIS

Gerb. klientai,

Siunčiame Jums Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ pirmąjį šių metų naujienlaiškį, kuriame – mūsų naujienos, aktualijos, patarimai ir rekomendacijos pakuočių atliekų tvarkymo ir tvarumo tema – Jums ir Jūsų verslui.

AKTUALU GAMINTOJAMS IR IMPORTUOTOJAMS

DRAUDIMAS DALYTI LENGVUOSIUS IR LABAI LENGVUS PIRKINIŲ MAIŠELIUS PREKIŲ AR PRODUKTŲ PARDAVIMO VIETOSE

Primename, kad siekiant sumažinti labai lengvų plastiko maišelių naudojimą bei neigiamą poveikį aplinkai, nuo 2023 m. liepos 1 d. įsigalios draudimas dalyti lengvuosius ir labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius prekių ar produktų pardavimo vietose.

Pakuočių pardavėjams ir platintojams draudžiama prekių ar produktų pardavimo vietose neatlygintinai dalyti lengvuosius ir labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius, išskyrus labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius, į kuriuos pakuojami šviežia mėsa, jos produktai ir šviežios žuvis, jų produktai.

- **Labai lengvas plastikinis pirkinių maišelis** – plastikinis pirkinių maišelis, kurio sienelės plonesnės kaip 15 mikronų ir kuris būtinas higienos tikslais arba pateikiamas kaip nefasuotiems maisto produktams skirta pirminė pakuotė siekiant išvengti maisto švaistymo.
- **Lengvasis plastikinis pirkinių maišelis** – plastikinis pirkinių maišelis, kurio sienelės plonesnės kaip 50 mikronų.
- **Plastikinis pirkinių maišelis** – iš plastiko pagamintas maišelis (su rankenomis arba be jų), teikiamas vartotojui prekių ar produktų pardavimo vietoje.

Daugiau info rasite [čia](#).

TEISIŲ IR PAREIGŲ PERDAVIMAS GAMINTOJŲ IR IMPORTUOTOJŲ ASOCIACIJAI „GAMTOS ATEITIS“

Informuojame, kad VšĮ „Gamtos ateitis“ nuo 2023-01-01 perdavė visas teises ir pareigas, organizuojant gamintojų ir importuotojų pakuočių atliekų tvarkymą, Gamintojų ir importuotojų asociacijai „GAMTOS ATEITIS“ (toliau – Asociacija).

Asociacija patvirtina, kad ji turi teisės aktų nustatyta tvarka Aplinkos apsaugos agentūros išduotą 2022-04-28 Pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licenciją Nr. 006, suteikiančią teisę organizuoti stiklinės, plastikinės, PET (polietileno tereftalatas), kombinuotos, metalinės (aliuminio), metalinės (juodojo metalo), popierinės ir kartoninės, medinės bei kitos pakuotės atliekų sutvarkymą. Asociacija nesiekia pelno, nėra atliekų tvarkymo įrengimų savininkė ar dalininkė.

Asociacijos tikslas – atstovaujant Lietuvos gamintojams ir importuotojams, vystyti skaidrią ir efektyvią pakuočių atliekų tvarkymo veiklą bei įgyvendinti visuomenės švietimo, edukacijos priemones, siekiant didinti gyventojų, savivaldos, verslo atsakomybę ir sąmoningumą aplinkos taršos mažinimo pakuočių atliekomis bei jų rūšiavimo klausimais.

GAMINTOJŲ / IMPORTUOTOJŲ ORGANIZACIJŲ 2023 M. RINKOS DALYS

Aplinkos apsaugos agentūra kovo 21 d. paskelbė Gamintojų ir importuotojų organizacijų užimamas pakuočių rinkos dalis.

Pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licenciją turinčių gamintojų ir importuotojų organizacijų užimamos rinkos dalys 2023 metams, apskaičiuotos pagal 2022 m. pakuočių tiekimo Lietuvos Respublikos vidaus rinkai duomenis:

Organizacijos pavadinimas	Užimama rinkos dalis, %	Finansuojamos rinkos dalys, %		
		stiklinei pakuotei	be stiklinės ir medinės pakuotės	be medinės pakuotės
Gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“	42,507185	34,331354	45,213271	41,874812
VšĮ „Žalioji taška“	54,831116	65,668642	54,786729	58,125188

PASTABA. Rinkos dalys apskaičiuotos pagal mokesčio už aplinkos teršimą pakuotės atliekomis deklaracijų (FR0524) ir GPAIS teikiamų pakuočių ataskaitų 2023-03-14 duomenis.

INDEKSAVIMO KOEFICIENTAS UŽ APLINKOS TERŠIMĄ 2022 m.

LR Aplinkos ministerija paskelbė Aplinkosauginių mokesčių ir aplinkai padarytos žalos dydžių indeksavimo koeficientus.

Aplinkosauginių mokesčių ir aplinkai padarytos žalos dydžių indeksavimo koeficientas už aplinkos teršimą gaminių ir pakuočių atliekomis (2022 m.) – 1,386.

Daugiau informacijos rasite [čia](#).

APKLAUSA PARODĖ: PAKUOČIŲ ATLIEKAS RŪŠIUOJA 76 PROC. LIETUVOS GYVENTOJŲ

Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ užsakymu tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“ šiais metais atliko reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą apie popieriaus, plastiko, stiklo ir metalo pakuočių atliekų rūšiavimą. Nustatyta, kad atliekas visada rūšiuoja 36 proc., ne visada, bet dažnai – 40 proc. 18-likos metų ir vyresnių žmonių.

„Džiugu, kad gyventojų sąmoningumas apie tvarumą tik auga, – apklausos rezultatais džiaugėsi Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ Viešinimo ir marketingo vadovė Diana Ramanauskaitė. – Kaip parodė ši apklausa, pats svarbiausias dalykas kas antram suaugusiam Lietuvos gyventojui yra noras prisidėti prie aplinkos tausojimo, o tai padeda taupyti gamtos išteklius, mažinti sąvartynus ir pan.“

Kas trečias respondentas savo pasirinkimą rūšiuoti motyvuoja supratimu apie atliekamą savotišką pilietinę pareigą (34 proc.), kiti tai suvokia kaip asmeninį indėlį kovojant su klimato kaita (25 proc.). Tyrimo dalyviams nesvetimas ir socialinis momentas – dalis apklaustųjų nori rodyti teisingą pavyzdį savo artimiesiems (vaikams, anūkams ar tėvams). Be to, jiems patinka rūšiuoti pakuočių atliekas, nes tai atitinka asmenines pažiūras bei įsitikinimus.

Įdomu, kad atsakymą „rūšiuoju visada“ dažniau rinkosi Kauno, Šiaulių, Alytaus ir Tauragės apskrityse, individualiuose ar sublokuotuose namuose, kotedžuose gyvenantys respondentai, o tai, kad rūšiuoja dažnai, daugiausia pažymėjo dalyviai iš Marijampolės ir Utenos apskričių, gyvenantys daugiabučiuose namuose.

Kad niekada nerūšiuoja atliekų, atsakė tik 9 proc. gyventojų – kiek dažniau bedarbiai, namų šeimininkės ir senjorai. Svarbiausios jų nurodomos priežastys, kodėl nerūšiuoja pakuočių atliekų, yra šios: tikėjimas visuomenėje dar giliai įsitvirtinusiems, bet vis labiau svorį prarandančiais mitais apie tai, kad nėra prasmės rūšiuoti, nes iš konteinerių atliekos yra pilamos į tą pačią šiukšlių mašiną (45 proc.); nemato prasmės rūšiuoti ir nesupranta, kam to reikia (29 proc.); namie neturi tinkamų sąlygų ar pakankamai vietos atliekoms rūšiuoti (22 proc.).

Neigiamai apie rūšiavimą atsiliepę gyventojai teigė, kad jaustų paskatinimą pradėti rūšiuoti tik tada, jei išvežti šiukšles rūšiuojantiems kainuotų mažiau arba už pakuočių atliekų nerūšiavimą gyventojai turėtų mokėti daugiau, o ne vienodai, kaip yra dabar. „Gaila, kad kai jau pakankamai didelė visuomenės dalis yra sąmoninga apie tvarumą ir nebekelia klausimo „kodėl nerūšiuoti?“, vis dar yra nedidelė grupė priešingai nusiteikusių gyventojų, įsivaizduojančių, kad ne sąmoningumas, ne vidinis interesas, bet tik finansiniai motyvai ir galimos baudos gali turėti įtakos tam tikrų neigiamų įpročių pašalinimui, kuriant tvaresnį rytojų“, – kalbėjo D. Ramanauskaitė.

– Kaip matyti iš aptariamojo tyrimo, 44 proc. Lietuvos gyventojų per paskutinius 2 – 3 metus pradėjo vartoti atsakingai: daugiau rūšiuoja įvairias atliekas ir stengiasi sąmoningai vartoti produktus, kad išmesti jų reikėtų mažiau. Tai nuteikia optimistiškai: galbūt pamažu ir tie žmonės, sudarantys gana nedidelį nerūšiuojančiųjų gyventojų procentą, ilgainiui pakeis savo nuomonę šia tema“.

35 proc. tyrimo dalyvių domisi informacija apie pakuočių atliekų rūšiovimą

Daugiau nei pusė (52 proc.) apklaustų pilnamečių Lietuvos gyventojų nurodė, kad jie pakuočių atliekas rūšiuoja savo nuožiūra ir papildomai informacijos neieško, o 35 proc. tyrimo dalyvių domisi informacija apie pakuočių atliekų rūšiovimą ir pagal tai renkasi, ką ir į kokį konteinerį mesti.

D. Ramanauskaitės teigimu, „daugiau nei trečdalis Lietuvos gyventojų, besidominčių informacija apie rūšiovimą, yra pakankamai svarus skaičius, bet, žinoma, kartu jis kelia ir tam tikrų abejonių, pavyzdžiui, ar išties visi teigiantys, kad pakuočių atliekas rūšiuoja, tai daro teisingai? Toks elgesys turi net anglišką terminą wishcycling, kai gyventojai, nekreipdami dėmesio į rūšiovimo rekomendacijas ar pagrindines taisykles, rūšiuoja tarsi „pusiau“ – mano, kad rūšiuoja teisingai, tačiau ne viską padaro gerai iki galo.

Mūsų organizacija kasmet atlieka įmonių, teikiančių pakuočių atliekų tvarkymo paslaugas visoje Lietuvoje, kontrolinius patikrinimus. Rezultatai rodo, kad individualaus naudojimo plastikinėms ir popierinėms pakuotėms skirtuose konteineriuose dar apie 30-35 proc. atliekų sudaro įvairios mišrios komunalinės atliekos: drabužiai, avalynė, maisto ir higienos priemonės, kurių vieta ne pakuočių atliekų konteineriuose. Tad esu tikra, kad ir išties uoliais rūšiuotojais save laikantys gyventojai, net ir tvirtai tikėdami, kad apie rūšiovimą žino viską, turėtų netingėti ir dar kartą pasitikrinti rūšiovimo žinias, kad klaidų pasitaikytų kuo mažiau ir kuo daugiau atliekų galėtų sėkmingai grįžti į tolimesnį žiedinės ekonomikos ratą“.

Paaikėjo, kad net 79 proc. 18-likos metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų stiklinę tarą nuo maisto produktų, kurios nepriima dabartinė taromatų sistema, visada arba dažnai rūšiuoja ir išmeta į stiklui skirtus konteinerius prie namų, o paklausti apie esamų taromatų plėtrą nėra vieningi: tik mažiau nei pusė (46 proc.) apklaustųjų sutinka, kad reikėtų daugiau įtraukti ir kitokios taros į dabartinę taromatų sistemą. Likusieji respondentai mano, kad gerai palikti taip, kaip yra dabar (kai užstato sistemai nepriklausanti maisto produktų stiklinė ir kitokia tara metama į rūšiovimo konteinerius) arba jiems šis klausimas apskritai atrodo neaktualus.

Asociacijos „Gamtos ateitis“ Viešinimo ir marketingo vadovė D. Ramanauskaitė teigia: „Kasmet vis daugiau su savo klientais – gamintojais ir importuotojais – kalbame apie tvarias pakuotes: vienoje svarstyklių pusėje turi būti draugiškesniu aplinkai tampantis verslai, savo produkcijai besirenkantys tvaresnes pakuotes, kitoje – vartotojas, kuris tas pakuotes įsigyja parduotuvėje kartu su perkamais produktais. Džiugu, kad vis labiau keičiasi ne tik verslas, bet ir žmonių, gyvenančių Lietuvoje, įpročiai. Kaip rodo tyrimo rezultatai, pamažu formuojasi vis didesnis vartotojų segmentas, kurio poreikių verslai ilgainiui nebegalės ignoruoti. Jau truputį daugiau nei ketvirtadalis (26 proc.) 18-likos metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų rinkdamiesi ir pirkdami prekes atkreipia dėmesį į tai, iš ko pagamintos jų pakuotės ir ar tuos įpakavimus bus galima rūšiuoti bei perdirbti.

Akiivaizdu, kad turime kritinę masę žmonių, besirūpinančių rūšiovimo ir perdirbimo galimybėmis. Tai kuria pagrindą žiedinei ekonomikai, o šios pamatas – sąmoningai vartojantys ir rūšiuojantys gyventojai. Organizacijos gali diegti pažangiausias rūšiovimo ir perdirbimo inovacijas, tačiau jos turės vertę tik tada, jei naujoves palaikys ir jomis naudosis žmonės.“

Gaila, bet šiandien dar negalime džiaugtis vienoda pakuočių atliekų rūšiavimo sistema: skiriasi rekomendacijos bei patarimai, kokią atlieką į kurį konteinerį mesti, skelbiami savivaldybių, pakuočių atliekų tvarkymo įmonių ir regioninių atliekų tvarkymo centrų – dar tikrai būtina padirbėti, rengiant bendrą atliekų rūšiavimo taisyklių rinkinį Lietuvos mastu. „Tikiu, kad turint tokį bendrą dokumentą rūšiuojančių ir prasmę rūšiuoti atliekas matančių vartotojų rodikliai būtų dar geresni, – prognozuoja „Gamtos ateitis“ atstovė. – Tai rodo ir ši apklausa: aštuoni iš dešimties (78 proc.) suaugusių Lietuvos gyventojų mano, kad pakuočių atliekų rūšiavimo sistema turėtų būti vienoda visose šalies savivaldybėse (33 proc. atsakė „tikrai taip“ ir 45 proc. – „greičiau taip“). Bendrai ir visoms savivaldybėms privalomai atliekų rūšiavimo sistemai pritaria visų be išimties demografinių ir socialinių gyventojų grupių atstovai – iš jų tiek patenkinti, tiek ir nepatenkinti dabartine sistema”.

Apžvalgą apie vartotojų rūšiavimo įpročius Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ užsakymu atliko rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“. Per reprezentatyvią gyventojų apklausą, vykusią 2023 m. sausio 19 – 31 d. apklausti 1023 respondentai (18-likos metų ir vyresni) visoje Lietuvoje.

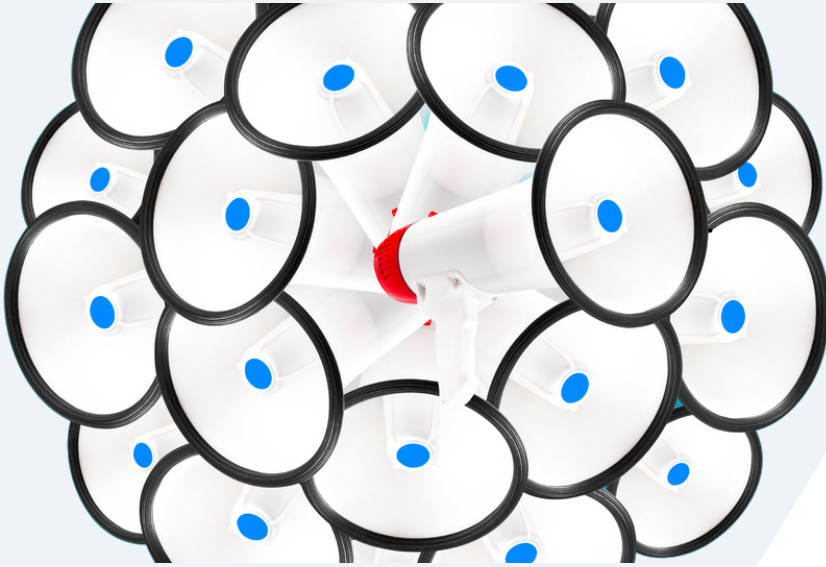
Daugiau apie pakuočių atliekų rūšiavimą rasite tinklapyje www.gamtosateitis.lt

MŪSŲ „ATEITIES PAKUOTĖS KLUBAS“ VIENIJA JAU 43 NARIUS

KVIEČIAME IR JŪSŲ ĮMONĘ APSVARSTYTI GALIMYBĘ PRISIJUNGTI PRIE „ATEITIES PAKUOTĖS KLUBO“:

Kaip galima tapti klubo nare?

- Klubo narėmis gali tapti Lietuvoje registruotos įmonės, įstaigos ar organizacijos, kurių pakuočių tvarkymą organizuojame mes – Gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“.
- Įmonės dydis ar veiklos sektorius nėra lemiami veiksniai. Nare gali tapti ir stambi rinkos lyderė, ir startuolis.
- Svarbiausias kriterijus, į kurį atsižvelgiamė – tai įmonės siekis naudoti tvarią pakuotę ar imtis kitų ekologinių iniciatyvų.
- „Ateities pakuotės klubo“ veiklos įstatus galite **peržiūrėti**;
- Išsamiau apie klubo veiklą galite **susipažinti**.

Norinčius prisijungti prie klubo kviečiame kreiptis: apk@gamtosateitis.lt / tel. Nr.: +370 655 02837 arba užpildant Klubo narystės aplikacijos [formą](#).

Šiais metais planuojame:

- Straipsnių klubo nariams aktualia perdirbamos / neperdirbamos pakuotės temomis. Pasiūlyti ekspertinę temą gali ir patys klubo nariai juos dominančiais klausimais.
- Nuotoliniai ir gyvi verslo renginiai, klubo narių susitikimai – su ekspertų pranešimais aktualiomis perdirbamos / neperdirbamos pakuotės, tvarumo temomis.
- Tvarumo ekspertų konsultacijos individualiai jūsų verslui – jei yra toks klubo narių poreikis.
- Bendradarbiavimas ir turinio projektai su „Verslo žiniomis“, „Švariais miestais“, Radijo laida „EKOMisija“, kur verslai gali pasidalinti, pasidžiaugti savo jau nueito tvarumo kelionės žingsniais ar numatytais planais, tikslais į pokyčius.
- Konferencija "Tvarus verslas" ("Verslo žinios") – su galimybe klubo nariams skaityti savo įmonės pranešimą arba dalyvauti renginyje kaip žiūrovui.
- Ir dar daugiau galimybių, skiriant klubui tiek laiko, kiek manote jo galite skirti patys.

ATEITIES
PAKUOTĖS
KLUBAS

PERDIRBAMA
PAKUOTĖ

*“Manome, kad partnerystės kelias kuriant ir naudojant tvarią pakuotę savo produkcijos pakavimui aktualus visiems – ir pažengusiems, ir tiems, kurie tik ruošiasi juo eiti. Kodėl? Dalinimasis savo patirtimi ir pažanga svarbus ne tik iš altruistinio, bet ir iš gan pragmatiško intereso – tvarumo tikslai vieną dieną taps bendri visiems, o ilgainiui verslai taps priklausomi ir nuo savo partnerių pažangos, todėl jau šiandien verta numatyti kelis žingsnius į priekį ir padėti tiems, kurių pasirengimas bus tiesiogiai reikalingas ateityje” – “Gamtos ateitis” Komunikacijos ir viešinimo vadovė, “Ateities Pakuotės klubo” koordinatore **Diana Ramanauskaitė**.*

2023 M. PAKUOČIŲ TVARUMO PROGNOZĖS IR PRANAŠYSTĖS DALIJASI PAKUOČIŲ EKSPERTAS JUOZAS BARANAUSKAS

Šiame straipsnyje aptarsime skirtingas ateities tendencijas 2023-iesiems metams ir tolimesnei ateičiai. Dalis jų nėra jokia naujiena – pokyčiai vyko, vyksta ir vyks. Bet mes pažvelgsime kiek detaliau: kaip žiūrėti į kiekvieną iš jų, kokie plusai ir minusai, kylantys neigiami inovacijų padariniai ir pakuočių kūrėjų daromos klaidos; kaip mes galime tas naujoves naudoti, kad tobulėtume tiek tvarumo, tiek verslo augimo atžvilgiu. Jeigu bus įdomus aptariamas pavyzdys ar norėsite gilintis į konkrečią temą, paspauskite ant tekste paryškintų vietų – rasite nuorodų į duomenų šaltinius ir platesnę informaciją.

Didelis sutrikimas: situacija gerėja ar blogėja?

Vieni išdidžiai sako, kad judame teisingu keliu ir situacija gerėja. Jie pateikia pavyzdžius, kaip pakuotes tampa lengviau perdirbti, mažėja įpakavimo dydis vienam produktui ir daugėja galimybių apsipirkti visai be pakuotės arba į savo atsineštą tarą. Vyriausybės visame pasaulyje apriboja vienkartinės pakuotes vis griežtesniais įstatymais ar visai jas uždraudžia. Verslai gilinasi į kuriamus produktus, vis atskaitingiau juos tvarko, noriai dalinasi informacija su visuomene apie priimamus sprendimus ir apie tai, kaip žada tobulėti ateityje. Mokslininkai aktyviai dirba, kad sukurtų vis geresnių medžiagų, kurios nesekintų, neterštų ir nekaitintų planetos, bet kartu tarnautų žmonių interesams. Daugėja pilietinių iniciatyvų, skatinančių tvarkyti miškus, upelius ir vandenynus. Vartotojai vis sąmoningiau renkasi, ką ir kaip vartoti; jaunoji karta yra ypač susirūpinusi tvarumu ir daro spaudimą nusistovėjusiam linijiniam **pagaminau – suvartojau – išmečiau** ekonomikos modeliui.

Vos pasiklausius, apie ką kalba kiti, galime išgirsti visiškai priešingų ir baisių dalykų: vartojimas auga, daugėja pakuočių ir prognozės rodo, kad artimiausiais dešimtmečiais tai nepasikeis. Vienkartinių plastiko pakuočių atliekų pilni vandenynai ir kas antras pranešimas apie tvarias jų alternatyvas pradedamas gąsdinančiu faktu, kad 2050-aisiais metais vandenynuose bus daugiau plastiko negu žuvų. Vidutinis miesto pirkėjas, norėdamas sukurti mažiau pakuočių taršos, turi verstis per galvą, kad apsipirkęs kartu su kasdieniais produktais neparsineštų krūvos šiukšlių.

O ir stengiantis būti atsakingam ir teisingai rūšiuoti pakuotes, kyla nemažai iššūkių – neaiškios sudėties dizaino kūriniai neturi jokių suprantamų žymėjimų ir instrukcijų, ką su jais daryti.

Apstu statistikos, kuria teigiama, kad vartotojai skiria dėmesį tvaresnėms pakuotėms ir ieško geresnių alternatyvų, bet realių pardavimų duomenys rodo, kad tikrovėje šie skaičiai yra gerokai mažesni ir kai reikia atverti savo pinigines arba atsisakyti perteklinio patogumo, pirkėjai gražių žodžių nepaverčia darbais. Verslai drąsiai giriasi didingais, bet labai nekonkrečiais planais tapti nepriekaištingai tvariais, tačiau, atėjus laikui pristatyti rezultatus, vietoj nuodugnaus parodymo, kas pavyko, o kas – ne, pamiršta, ką buvo žadėję ir svaigsta apie naujus planus. Prekės ženklų pakuotės pilnos ekologiško šūkių, kurie dažnai po ekspertų ar net paprastų vartotojų analizės subliūkšta ir papuola į žaliojo smegenų plovimo (angl. **Greenwashing**) kategoriją. Mažmeninės prekybos, restoranų ir e. prekybos verslai giriasi testuojantys daugkartinius pakuočių modelius atliekų mažinimo tikslu, bet pasibaigus testavimo periodui neįdeda pastangų, kad tai taptų kasdienybėje prieinamu dalyku.

Nėra platesnio tvarumo paveikslas: kaltas žioplumas ar žaliasis smegenų plovimas?

Pakuotei gaminti sunaudojame krūvą medžiagų ir energijos, bet tada įsigyjame (**kartais abejotinu**) CO2 kompensavimo kreditų ir rašome, kad pakuotė yra „CO2 neutrali“. Renkamės augalinės kilmės pakuotes iš tolimų, mums egzotiškų šalių. Toks pirkiny skamba labai puikiai, tačiau ar tikrai gerai siųstis iš toli, neaiškiais sąlygomis pagamintus įpakavimus? Kartais galime mažinti CO2 kiekį, bet didinti pakuotės neperdirbamumą. Galime kurti lengviau perdirbamas pakuotes, bet gaminti jas neatsižvelgdami į prastas žmonių darbo sąlygas. Galime netvarias pakuočių medžiagas keisti į perdirbamas, bet žaliavas pirkti iš teroristinės valstybės. Taigi siekiamybė turėtų būti ne gerinti vieną madingą pakuotės gamybos ypatybę, pavyzdžiui, paliekamą mažesnę CO2 taršos pėdsaką, bloginant kitas, tarkime, perdirbamumą. Tikslas yra tobulinti vieną pakuotės aspektą nekeičiant kitų arba netgi gerinti kelis vienu metu.

Dar didesnį chaosą neša skirtingų medžiagų „kovos“: neva visos medžiagos yra geresnės viena už kitą. Galima rasti tyrimų, kuriuose sakoma, kad tvariausia medžiaga pakuotėms yra plastikas; organizacijų, teigiančių, kad tai – popierius, kiti tą patį kalba apie stiklą ar metalą. Neretai net nekalbama apie konkretų pritaikymą konkrečiam produktui ir sąlygoms. Pavyzdžiui, nutylima, kad šią medžiagą dėl jos savybių yra geriausia naudoti būtent šiems maisto produktams šiame regione, nes čia egzistuoja puiki infrastruktūra tai perdirbti; optimizuota gamyba medžiagų tiekimo, sunaudojamos energijos, biologinės įvairovės išsaugojimo atžvilgiu ir nėra tinkamesnių medžiagos alternatyvų apsaugoti patį produktą. Dažnai tiesiog imamas vienas, ypač siauras kriterijus: taip medžiaga palyginama su kitomis ir tada pripažįstama kaip geriausia.

Ar holistinio požiūrio į pakuočių tvarumą matysime daugiau šiais metais? Ar 2023 m. bus ypatingi? Abejoju. Kai kurių prekės ženklų kūrėjai, sąmoningai žinodami, kad plauna smegenis, toliau pardavinės produktus „naujausiose ir tvariausiose pakuotėse“; kiti, iš tikrųjų norėdami būti geresni, pasitikės pakuotes gaminančių kompanijų reklama ir priims sprendimus, eikvojančius daugiau energijos, neatsižvelgdami į tai, kad reklamuojamos pakuotės yra neperdirbamos / nekompostuojamos jų pardavimo vietose ir taip toliau. Visa tai daroma norint gero (arba puikiai žinant, kad darai blogiau), bet išsilavinimo stoka (arba lengvos reklamos siekis) šioje srityje priveda prie liūdnos realybės.

Bet nors ir abejoju, kad 2023 m. greitai progresuosime, manau, kad dėl išsilavinusių vartotojų ir vis griežtesnių įstatymų leidėjų judėjime į reikiamą pusę. Daliai žmonių yra visiškai neįdomu, ką patys vartoja ir kokią žalą daro aplinkai: nusipirkau, sunaudojau ir išmečiau. Bet kiti atidžiau renkasi, lygina, daug klausia – tokių vartotojų vis daugėja. Ir jeigu jie mato, kad gamintojas perteklinai pakuoja, meluoja apie savo „žalumą“ – renkasi kitą prekės ženklą, iš „tvarių“ sprendimų pasijuokia su draugais arba net patys atakuoja prekės ženklų kūrėjus socialinių medijų erdvėje ir dalinasi šia informacija su didesniu ratu vartotojų. Įstatymų leidėjai irgi mato, kad čia reikia aiškumo, nes realaus progreso nepasieksime tik su gražiais reklaminiais šūkiams apie tai, kad „labai mylime aplinką“.

Šventosios trejybės pažadai: pažadų daug, o laiko – mažai

Iki 2025 m. visos mūsų pakuotės jau bus perdirbtos, perdirbamos arba kompostuojamos, amen. Dar įtraukia ketvirtą punktą: arba daugkartinės. Prekės ženklų kūrėjai dar neprasidėjus naujam dešimtmečiui, o kai kurie dar ir prieš COVID'o laikus dalino didelius pažadus ir pristatinėjo ambicingus planus 5-iems ir daugiau metų į priekį. Rinkodaroje tokie šūkiams skamba puikiai iki kol neartėja data, kai reikia parodyti, ką padarei. Bet klausimas yra, ar iš tikrųjų bus pristatyti rezultatai, nepriklausomai nuo to, ar jie įgyvendinti pilnai, ar dalinai, ar visiškai susimauta.

Dažnu atveju neįgyvendintus pažadus keičia nauji ir pažadų ratas sukasi (gaila, kad ne žiedinės ekonomikos ratas). Taip ne kartą buvo su didelėmis korporacijoms ir jų prekės ženklais, kai besidomintys ekspertai ar vartotojai ištraukia seniai duotus, bet pamirštus pažadus, o vėliau atranda, kad jau duoti ir nauji, labai panašūs įsipareigojimai, tik žinoma, su užrašyta vėlesne data.

Įdomia istorija šia tema 2023 m. **apžvalgoje** pasidalino pakuočių internetinis portalas Dieline. Kavos tinklas Starbucks dar 2008 m. paskelbė, kad iki 2015 m. sukurs perdirbamus vienkartinis kavos puodelius. To jie nepadarė, pažadas buvo pamirštas ir 2015 m. paskelbė naują žinią: **iki 2025 m. visiškai atsisakys vienkartinis puodelių**. Puiku, žiūrėsime, kaip seksis šį kartą.

Žiedinę pažadų tvarką tik dar labiau patvirtina dar visai neseniai, **2022 m. pab., išleista „New Plastics Economy Global Commitment“ pažangos ataskaita**, kurioje skelbiama, kad pasiekti išsikelta bendro tikslo greičiausiai nepavyks. Ataskaita išleista pačios Ellen MacArthur fondo, kuris **2018 m. subūrė** beveik 300 bendrovių iš viso pasaulio. Jos reprezentuoja 20 % pasaulyje išleidžiamo į rinką plastiko gamintojų (dabar yra daugiau nei 500 bendrovių). Šiame sąrašė yra tokios kompanijos kaip Unilever, Nestle, Pepsi, Coca-Cola, Mars. Įsipareigojimas skamba taip: „iki 2025 m. naudoti tik perdirbamas, kompostuojamas ar daugkartines pakuotes“.

Daugkartinių pakuočių modeliai: ar girdime daugiau negu matome?

Daugelis daugkartinių pakuočių modelių, ypač mažmeninės prekybos vietose, lieka bandymų stadijoje: prekybos tinklai ima egzistuojantį daugkartinių pakuočių tiekėją, prisitaiko jo modelį arba sukuria savo ir paleidžia milžinišką kampaniją apie tai, kaip „Y prekybos tinklas taiko inovacijas, kad nutrauktų pakuočių keliamą taršą“. Problema ta, kad dažnai tai būna labai riboto dydžio ir laiko kampanija, pavyzdžiui, iš 1000 prekybos tinklo vietų naujovė pritaikoma tik keliose, vos keliems procentams prekių, kelis mėnesius. Kai kur šios specialiosios akcijos užsilieka ilgai, bet prekių asortimentas ir prekybos vietų skaičius išlieka maži. Tai atspindi ir „**Global Commitment 2022 overview**“ ataskaita, kurioje apskaičiuota netgi mažėjanti daugkartinių pakuočių naudojimo tendencija: 2018 m. – 2021 m. jų kiekis krito nuo 1,5 % iki 1,2 % skaičiuojant kokią svorio dalį iš visų rinkoje esančių pakuočių sudaro daugkartinės. Tokio procentinių dalių skirtumo nevadinčiau pokyčiu, nes koks jis buvo labai mažas, toks ir liko, bet matome, kad tos didžiųjų, pasaulinių prekės ženklų ambicingos antraštės, kurias galėjome matyti prieš 5-erius metus, netapo realybe. Žinoma, šiuos duomenis pateikusios organizacijos neparodo dalies vykstančių teigiamų pokyčių, pradedant nuo naujai atsidarančių Zero Waste prekybos vietų visame pasaulyje arba Zero Waste salelės jau egzistuojančiuose prekybos vietose (**2021 m. pr. „Rimi“ atidarė tokias saleles keliose savo parduotuvėse**), iki pirkėjų pasirinkimo tiesiog dalį produktų pirkti visai be pakuotės arba dėti į savo atsineštą tarą.

Bet startuoliams maži daugkartinių pakuočių naudojimo skaičiai nėra motais – tokią veiklą įvairiausiems sektoriams siūlančių verslų skaičius auga kaip ant mielių. **Loop** modelis, kuris yra vienas pirmųjų šio sektoriaus žaidėjų, buvo nugalėtas COVID'o higienos baimių ir toliau drąsiai **plečia savo tinklą** pasaulyje nuo mažmeninės prekybos vietų iki pristatymo į namus ar greitojo maisto restoranų – viskas tiekama daugkartinėse pakuotėse.

Kas domisi Zero Waste inovacijomis pakuotėms, puikiai žino Lietuvoje didžiąją dalį festivalių daugkartinėmis pakuotėmis aprūpinančius **CupCup**.

Įvairios iniciatyvos, leidžiančios miestiečiams kavinėse ar dalyviams festivaliuose nepalikti beveik jokios taršos, kuriamos visoje Europoje: Estijoje turime **Ringo**, o Vokietijoje **ReCup**, veikiančius tūkstančiuose vietų ir siūlančius įvairiausių produktus nuo gėrimų iki daugkartinių alternatyvų maisto pristatymui į namus; su ypač stipriais konkurentais **Vytal**, kurie 2022 m. pab. per sutelktinio finansavimo programą susirinko beveik 3 mln. eurų iš 1700 investuotojų. Labiausiai nustebinęs faktas – jie turi ir **daugkartines picų dėžes!**

Šie modeliai plinta ir už maisto bei gėrimų industrijos ribų: daugkartinėmis e. prekybos siuntomis Europoje ir JAV rūpinasi **RePack** iš Suomijos, **Packoorang** iš Norvegijos, o JAV – **LimeLoop** iš Kalifornijos.

Atsiranda net tokių verslų kaip **Looping**. Teikdami paslaugas ne vartotojams, o kitiems verslams, daugkartinius sprendimus pritaiko ir statybų sektoriuje. Įdomus faktas: jų būstinė yra Norvegijoje, o gamybos padalinys – Lietuvoje.

Kokia ateitis ir tendencijos?

Greitų ir magiškų pokyčių nebus, viskas keisis po truputį, kol prekės ženklų kūrėjai ir gamintojai ginčysis, kuri medžiaga tvaresnė ir kodėl. Bus staigesnių šuolių, kai įsigalios nauji draudimai ir daryti pokyčius bus privaloma. Išgirsime naujų pakuočių tvarumui keliamų tikslų ir dalinamų pažadų, ypač iš didelių prekės ženklų. Šį kartą jie bus skirti ne 2025 m., o 2030 m. Kaip ir šiandien, bus daug giriamasi pasiekimais, kuriant „žalias“ pakuotes: dalis jų ir toliau bus abejotini, bet daugės verslų, detalai besidalinančių situacija, pasiekimais ir vargais. Daugės informacijos ne tik apie tai, iš kokių medžiagų pakuotė yra pagaminta ir į ką gali būti perdirbta, bet vis daugiau būsime informuojami apie naudotos energijos rūšį ir pakuotės kūrimo sąlygas.

Siekiant didinti pakuočių perdirbamumą, daugės vienalyčių medžiagų, nepriklausomai nuo to ar tai bus popierius, ar plastikas. Kompostuojamų pakuočių skaičius toliau augs, galbūt už kelių metų turėsime ir daugiau galimybių tokias pakuotes apdoroti (atskirai ar kartu su maisto atliekomis). Perdirbtos medžiagos bus naudojamos vis dažniau. Mažės pakuočių dydžiai, bus optimizuojamas svoris. Daugės pakuočių, jau pritaikytų e. prekybos kanalams – *Amazon* ir panašiose platformose.

Tai mažins prekės ženklų kaštus, paprastu būdu didins tvarumą ir teigiamą vartotojų patirtį apsiperkant. Kai kurie dalykai bus tobulinami po truputį, bet matysime ir visiškai naujų gamybos modelių, keičiančių žaidimo taisykles, pavyzdžiui, daugkartines pakuotes maisto sektoriuje ar e. prekyboje. Matysime vis daugiau skaidrumą ir edukaciją skatinančių iniciatyvų, skirtų ne tik vartotojams, bet ir patiems prekių ženklų kūrėjams – daroma visa, kas įmanoma, kad tik būtų galima priimti geresnius sprendimus negu vakar. Tikėkimės, kad artėjanti žaliajo smegenų plovimo prevencinė tvarka, besimokantys vartotojai ir prekės ženklų kūrėjai atneš vis daugiau holistinio požiūrio į tvarias pakuotes.

Tai kaipgi yra? Kurie teiginiai teisingi? Vyksta labiau teigiami ar neigiami pokyčiai? Atsakymas: vyksta visi šie dalykai ir dalis jų prieštarauja vieni kitiems. Vienu metu gali koegzistuoti daug tendencijų, judėjimų ir vykti tiek teigiami, tiek neigiami reiškiniai. Juos lemia skirtingos rinkos, vartotojų grupės, įvairiai besielgiantys verslai, įstatymų leidėjai ir galybė kitų veiksnių ir žaidėjų. Vienos įmonės stengiasi tapti tvaresnėmis, kitos žaidžia žaliąją rinkodarą. Vieni vartotojai galvoja, kaip tapti sąmoningesniais, kiti, vos tik įgyja daugiau perkamosios galios, mano, kad gali sau leisti naudoti žemės resursus kaip tik geidžia. Nors vienos, viską apibendrinančios tendencijos nėra, vienas mums visiems universalus klausimas – **kokie pasirinkime būti MES?**

KELI PATARIMAI APIE POPIERIAUS ATLIEKŲ RŪŠIAVIMĄ

Remiantis apklausų duomenimis, 9 iš 10 namuose atliekas rūšiuojančių Lietuvos gyventojų teigia, kad tai daryti tampa vis paprasčiau. Šįkart pasidalinsime patarimais, naudingais rūšiuojant popieriaus atliekas.

Svarbu paminėti, kad kuo teisingiau gyventojai rūšiuos popieriaus atliekas jau pirmajame jų surinkimo etape, į šalia namų pastatytus specialius konteinerius, tuo daugiau jo bus galima panaudoti dar kartą. Kaip žinia, popieriaus pluoštą įmanoma perdirbti iki septynių kartų. Netinkamos atliekos yra deginamos ir naudojamos energijai gaminti. Skaičiuojama, kad gaminant pakuotes iš perdirbto popieriaus pluošto reikia iki 40 procentų mažiau energijos nei pakuotėms, kuriamoms iš pirminės žaliavos. Statistiniai duomenys rodo, kad šiandien pasaulyje surenkama ir antrinėmis žaliavomis tampa tik vidutiniškai pusė popieriaus ir kartono atliekų – iš 85 mln. t perdirbama apie 44 mln. t, tad tobulėti dar turime kur.

Visą straipsnį su patarimais skaitykite mūsų RŪŠIAVIMO REKOMENDACIJŲ SKILTYJE

KELI PATARIMAI APIE PLASTIKO ATLIEKŲ RŪŠIAVIMĄ

Plastikas – tai populiarus ir labai universali medžiaga, iš kurios pagamintus daiktus naudojame kasdien. Tačiau rinkdamiesi kuo daugiau perdirbto plastiko galime ne tik mažinti poreikį kurti naują, bet ir tausoti neatsinaujinantį iškastinį kurą (naftą), mažinti naujo plastiko gamybai reikalingas energijos sąnaudas ir sumažinti į atmosferą išmetamų dujų, pavyzdžiui, anglies dioksido, kiekį.

Ši medžiaga, nors ir neatsiejama nuo mūsų kasdienybės bei palengvinanti buitį, palieka didžiulį pėdsaką gamtoje. Neperdirbamas plastikas suyra ypač lėtai: gali prireikti net iki 1000 m. Be to, plastikinis gaminytis niekada neišnyksta iki galo, tik virsta į mikroplastiką, vėliau suyrantį į dar mažesnes daleles – nanoplastiką. Sunku patikėti, bet vartodami maistą iš plastikinių pakuočių per metus galime savo skrandį užteršti daugiau nei 200 g mikroplastiko.

Visą straipsnį su patarimais skaitykite mūsų RŪŠIAVIMO REKOMENDACIJŲ SKILTYJE

MOTYVACIJA RŪŠIUOTI

Rinkis atsakingai. Rūšiuok. Geras įprotis – didžiausia tavo padėka žemei!

Statistika negailestinga – šiandien apie 40 proc. viso pagaminamo plastiko pasaulyje yra panaudojama pakuotėms. Verslas, mokslas, visuomenė – kiekvienas turi savo tikslų, iššūkių ir lūkesčių, kaip šią statistiką keisti, kad gamtai būtų daromas kuo mažesnis poveikis, kad neatsinaujinantys šaltiniai būtų kuo lėčiau eikvojami ir kad kiekvieno mūsų atsakomybė mus supančiai aplinkai tik augtų.

Siekiant gyventojams priminti, kaip kiekvieno mūsų įpročiai gali prisidėti prie gamtos išsaugojimo, Gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“ kartu su Kauno miesto savivaldybe kovo 12 d. prekybos centre „Mega“ kauniečiams surengė smagią informacinę kampaniją. Jos metu teisingai atsakius į smagiais rūšiavimo konteneriais persirengusių personažų užduotus klausimus apie tvarumo ir atsakingo vartojimo įpročius, svarbiausias rūšiavimo taisykles, prekybos centro lankytojams buvo dovanojami tvarūs daugkartiniai pirkinių maišeliai. Jų per dieną buvo išdalinta daugiau nei 2000 vnt. Gamtai draugiški, skalbiami, patogūs dėvėjimui, iš 100 proc. antrinių žaliavų pagaminti maišeliai juos gavusiems akcijos dalyviams – tikimasi – tarnaus apsiperkant ir keletą metų, taip išvengiant kaskart naujo plastikinio maišelio įsigijimo bei apsaugant gamtą nuo bereikalingų atliekų.

„Eurostato duomenimis, kiekvienas Lietuvos gyventojas per metus panaudoja iki 300 ir daugiau įvairių plastikinių maišelių, t. y. bene po vieną maišelį kasdien ar kas dvi dienas. Absoliuti dauguma šių maišelių naudojama tik vieną kartą. Vos 9 proc. maišelių yra perdirbami – visi kiti patenka į sąvartynus arba tiesiai į aplinką, – apie akciją kalbėjo „Gamtos ateitis“ Viešinimo ir marketingo vadovė Diana Ramanauskaitė. – Atsisakyti plastiko per vieną dieną gal ir neįmanoma, bet pasiryžimas į parduotuvę nešti daugkartinį maišelį – jau svarbus pirmasis žingsnis, kuris leis sumažinti aplinkai daromą žalą, o galbūt ilgainiui paskatins pirkėją imtis ir kitų tvarumo pokyčių“.

Kai kalbame apie pakuotes, daugiausiai strėlių visuomet skrieja vienkartinio plastiko pusėn. Vertinant statistiką, Lietuva vis dar pirmauja Europoje pagal šių, itin taršių maišelių sunaudojimą, nors imamasi ryžtingų tvarumo veiksmų įvairiose srityse. Visoje ES (Eurostat duomenimis) vienas gyventojas per metus vidutiniškai sunaudoja apie 100 vienkartinį plastikinių maišelių, Belgijoje šis skaičius nesiekia 20, tuo tarpu mūsų šalyje – viršijama kelis šimtus vienėtų per metus.

Vienkartiniai gaminiai dalies vartotojų yra vertinami prastai pirmiausia dėl to, kad yra naudojami labai trumpai: vos tik panaudoti minimaliam patogumui sukurti – ypač kalbant apie įvairias pakuotes – išmetami beveik nauji. Tačiau didžiausia bėda yra ta, kad tokiems produktams gaminti sunaudotas plastikas apskritai nėra perdirbamas: plastikiniai maišeliai vengtini ir šalinami iš rūšiavimo linijų, nes juos sunku apdoroti, jie užkemša perdirbimo centrų įrangą, lėtina perdirbimo procesą. Dėl to absoliuti dauguma plastikinių maišelių, įskaitant įvairias pakuotes ir burbulinę plėvelę, perrūšiuvus visą surinktą plastiko atliekų srautą, keliauja į mišrių atliekų sąvartynus arba yra deginami.

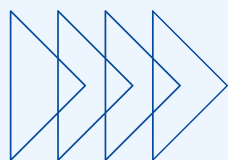
Prieš keletą metų buvo uždrausta prekių pardavimo vietose nemokamai dalinti lengvuosius plastikinius pirkinių maišelius, nuo šių metų liepos mėnesio bus draudžiama nemokamai dalyti labai lengvus plastikinius pirkinių maišelius sveriamiems produktams prekių ar produktų pardavimo vietose. Tai – puikus žingsnis visiško plonų plastikinių maišelių atsisakymo link, kas turėtų tapti kiekvienos išsivysčiusios valstybės tikslu.

„Nors vienkartinio plastiko daromą žalą gamtai kalbama jau ne vienerius metus, socialinėje erdvėje kasdien pro akis nepraslysta vaizdai iš pakuočių atliekomis užterštų gamtos kampelių visame pasaulyje, daliai visuomenės vis dar trūksta sąmoningumo ir noro domėtis vienkartinį pakuočių daroma žala mus supančiai gyvūnijai, augmenijai ir mums patiems, – pažymi „Gamtos ateitis“ atstovė Diana Ramanauskaitė. – Todėl apie tai būtina priminti dar ir dar kartą, rodyti teisingą pavyzdį, kuris motyvuotų, įkvėptų keisti požiūrį į rodos įprastus, nepakeičiamus mūsų kasdienes sprendimus“.

Gyventojų apklausos rodo, kad vis dažniau žmonės klausia verslų, ar parduodami produktai yra ekologiški, kaip tai stipriai teršia gamtą ir panašiai. Verslams keliamos naujos sąlygos ir verčiama galvoti apie ekologiją. Daugėja prekybos centrų, visiškai atsisakančių plastikinių maišelių, ar bent siūlančių naudoti popierinius bei daugkartinius. Socialinėje erdvėje populiarėja idėjos kaskart einant apsipirkti nešti savo daugkartinį maišelį.

„Štai, pavyzdžiui, 1974 metais vienas gyventojas per metus panaudodavo maždaug du kilogramus plastiko. Šiandien šis skaičius jau viršija 40 kilogramų, – apžvelgė statistiką Diana Ramanauskaitė. – Pats plastikas savaime – nėra blogai. Blogai tuomet, kai jis yra vienkartinis, neperdirbamas ir negrįžta į žiedinės ekonomikos ratą, idant iš jo būtų pagaminti nauji produktai. Tad jei yra galimybių atsisakyti neperdirbamų dalykų – atsisakykime. Apie tai ir buvo ši mūsų akcija – „Rinkis atsakingai. Rūšiuk. Geras įprotis – didžiausia tavo padėka žemei!“

Šių metų gyventojų apklausa parodė: pakuočių atliekas rūšiuoja 76 proc. Lietuvos gyventojų. Puiku. Bet kartu suprantame, kad TIK RŪŠIUOTI - nepakanka! Šiandien vis didesnę galią įgyja tie, kurie gali ir moka kurti pokyčius, kurių mums visiems reikia.

gamtosateitis.lt

GAMTOS ATEITIS

PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

DRAUGAUKIME

Mus galite sekti ir LinkedIn socialiniame tinkle

Dar daugiau įdomių temų, naujovių apie pakuočių atliekų sektorių, atsakingą ir tvarų vartojimą, žiedinės ekonomikos principus ir kitas temas, kurios gali būti įdomios ne tik gamintojams / importuotojams, bet ir mums, kiekvienam, galinčiam asmeniškai prisidėti prie pokyčių aplinkosaugos srityje.

gamtosateitis.lt